

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tilastokeskuksesta annetun lain ja tilastolain muuttamisesta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tilastokeskuksesta annetun lain ja tilastolain muuttamisesta (HE 72/2022 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Hallintovaliokunta (HaVM 32/2022 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

tilastokeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään tilastokeskuksesta annettuun lakiin (48/1992) uusi 2 a ja 2 b § seuraavasti:

2 a §

Tilastokeskuksen tehtävänä on 2 §:ssä säädetyn lisäksi ylläpitää, kehittää ja parantaa tilastojen ja tietoaineistojen tuottamiseen ja jakeluun liittyviä palveluja tieteellisen tutkimuksen ja yhteiskuntaoloja koskevien tilastollisten selvitysten edistämistä varten (*tutkija- ja aineistopalvelu*). Tutkija- ja aineistopalvelu on tarkoitettu edistämään tieteellistä tutkimusta ja yhteiskuntaoloja kuvaavien tilastollisten selvitysten tuottamista yliopistoissa, korkeakouluissa, ammattikorkeakouluissa, tutkimuslaitoksissa ja ajatuspajoissa sekä vastaamaan muissa tutkimusta tekevissä organisaatioissa toimivien tutkijoiden tietoaineistotarpeisiin ilman aiheetonta viivytystä, tietoturvallisessa käsittely-ympäristössä, ajantasaisella aineistolla ja mahdollisimman tasapuolisella tavalla.

Tilastointitarkoitukseen kerätyn hallinnollisen rekisterin tiedot luovutetaan tutkija- ja aineistopalveluun ilman aiheetonta viivytystä jo ennen kuin tilasto on julkaistu, ellei tiedon luovuttaminen muulla kuin tilastolain (280/2004) 13 §:ssä säädetyllä tavalla riko tilastosalaisuutta tai olenmaisella tavalla ja perusteettomasti vaaranna muiden tiedontarvitsijoiden tasapuolista kohtelua. Luovutetuista tiedoista saatuja tuloksia ei saa ilman aineiston tilastokeskukselle luovuttaneen vi-

Eduskunnan vastaus EV 238/2022 vp

ranomaisen suostumusta julkaista ennen kuin aineiston luovuttanut viranomaisen itse on julkaissut tietoja aineistosta.

Valtioneuvoston tai sen ministeriön kiireelliseksi arvioituun tietoaineistotarpeeseen liittyvä tämän lain 2 b §:n 3 momentin, tilastolain 13 §:n ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 28 §:n tarkoittama käyttöoikeutta koskeva hakemus on käsiteltävä ennen valtioneuvoston alaisen hallinnon viranomaisen käyttöoikeutta koskevaa hakemusta.

2 b §

Tilastokeskus voi salassapitosäännösten ja muiden tiedon luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä ottaa vastaan, koostaa ja säilyttää tutkija- ja aineistopalvelua varten sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä valmisaineistojen muodostamiseen ja joita luovutetaan tieteelliseen tutkimustarkoitukseen tai yhteiskuntaoloja kuvaavien tilastollisten selvitysten tekemiseen. Tilastokeskus voi muodostaa valmisaineistoja tilastolaissa säädettyyn tilastointitarkoitukseen keräämistään sekä tässä pykälässä tarkoitetuista tutkija- ja aineistopalvelua varten vastaanottamistaan tiedoista. Valmisaineistojen muodostamiseen luovutetut tiedot ja niistä muodostetut valmisaineistot ovat tilastokeskuksessa salassa pidettäviä.

Tilastokeskus voi säilyttää muodostamansa valmisaineistot niin kauan kuin ne ovat tarpeen tutkimuksen tekemiseksi ja sen tulosten asianmukaisuuden varmistamiseksi. Tilastokeskuksen on poistettava edellä 1 momentin nojalla saamansa tiedot yhden vuoden kuluttua valmisaineistojen muodostamisesta. Kansallisarkisto päättää tietojen säilyttämisestä pysyvästi.

Riippumatta siitä, mitä viranomaisten velvollisuudesta luovuttaa salassa pidettäviä tietoja muulla lailla säädetään, tilastokeskus voi salassapitosäännösten ja muiden tiedon luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä antaa ulkopuolisille käyttöoikeuden edellä 1 momentissa tarkoitettuihin tutkija- ja aineistopalvelua varten vastaanottamistaan tiedoista muodostettuihin valmisaineistoihin tässä laissa säädettyin perustein. Käyttöoikeus voidaan antaa ainoastaan tieteelliseen tutkimustarkoitukseen tai yhteiskuntaoloja kuvaavien tilastollisten selvitysten tekemiseen. Käyttöoikeus tieto- ja tilastoaineistoon on myönnettävä tutkijalle siitä riippumatta, onko tilastokeskus muodostanut aineistosta valmisaineistoa. Käyttöoikeuden saaja ei saa luovuttaa valmisaineistoja tai tietoja niistä edelleen, jollei tilastokeskus anna tähän lupaa. Muutoin tietojen luovuttamisen tai käyttöoikeuden antamisen edellytyksistä säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 §:ssä.

Tilastokeskuksen tulee luovuttaa edellä 1 momentissa tarkoitettut valmisaineistot siten, ettei luonnollisen henkilön tai muun tilastoyksikön suora tunnistaminen ole mahdollista. Tilastokeskus avaa käyttöoikeuden mukaisesti pääsyn valmisaineistoihin tai poimii valmisaineistosta tiedot, joihin käyttöoikeus on myönnetty.

Tilastokeskuksen on säilytettävä kuvaus muodostamistaan valmisaineistoistaan sekä käyttämistään suojausmenetelmistä suoran tunnistamisen estämiseksi. Jos valmisaineistoja annetaan samalle käyttäjälle usean eri tutkimussuunnitelman perusteella, eri aineistojen yhdistäminen tutkija- ja aineistopalvelussa on teknisesti estettävä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

tilastolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tilastolain (280/2004) 1 §:n 2 momentti, 12 §:n 1 momentti, 13 §:n 5 momentti, 14 §:n 2 momentti, 15 §:n 1, 4 ja 7 momentti ja 18 §:n 5 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 2 momentti, 12 §:n 1 momentti ja 14 §:n 2 momentti laissa 16/2020 sekä 13 §:n 5 momentti ja 15 §:n 1, 4 ja 7 momentti laissa 361/2013, seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tilastotarkoituksiin kerättävien tietojen käsittelyyn sovelletaan luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 (*yleinen tietosuojasetus*), tietosuojalakia (1050/2018) sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.

12 §

Tietojen salassapito ja julkisuus

Tilastointitarkoituksia varten annettujen tietojen julkisuudesta ja salassapidosta sekä tietoja koskevasta vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa. Mainitun lain 24 §:n 1 momentin 16 kohtaa ei kuitenkaan sovelleta tilastoja laativan viranomaisen hallussa oleviin tietoihin, jotka kuvaavat valtion, kunnan, kuntayhtymän, hyvinvointialueen tai hyvinvointiyhtymän viranomaisten taikka valtion liikelaitosten toimintaa, tehtäviä tai julkisten palvelujen tuottamista, eikä tämän lain 18 §:ssä tarkoitettuja yrityksiä ja yhteisöjä koskeviin tietoihin.

13 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Mitä 1—4 momentissa säädetään, ei estä tietojen antamista takaisin alkuperäisessä tietosisällössä sille viranomaiselle tai muulle tiedonantajalle, joka on toimittanut tietoaineiston tilastoviranomaiselle.

Eduskunnan vastaus EV 238/2022 vp

14 §

Tilastokeskuksen oikeus kerätä tietoja tiedonantovelvollisuuden nojalla

Kuntien, kuntayhtymien, hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien viranomaiset ovat velvollisia antamaan salassapitosäynnösten estämättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät tiedot niiden taloudesta, hyödykkeistä, toiminnan sijainnista, henkilöstöstä ja muista toiminnan edellyttämistä voimavaroista.

15 §

Tilastokeskuksen oikeus kerätä henkilötietoja tiedonantovelvollisuuden nojalla

Valtion viranomaiset ovat velvollisia antamaan salassapitosäynnösten estämättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät henkilötiedot, jotka kuvaavat henkilön:

- 1) sosioekonomisia ja demografisia ominaisuuksia mukaan lukien henkilön etninen alkuperä ja uskonto;
- 2) asumis- ja muita elinoloja;
- 3) tuloja, sosiaalietuuksia, maksuja, velkoja, varallisuutta, omistamaa ja hallitsemaa omaisuutta sekä muuta taloudellista asemaa;
- 4) elinkeinon- tai ammatinharjoittamista;
- 5) varhaiskasvatusta ja koulutusta sekä työllistymistä ja työoloja;
- 6) liikenneonnettomuuksiin ja tapaturmiin osallisuutta sekä niiden syitä ja seurauksia;
- 7) saamia rangaistuksia ja joutumista rikoksen kohteeksi;
- 8) saamaa oikeusapua, asioiden käsittelyä tuomioistuinlaitoksessa sekä ulosotto- tai muussa täytäntöönpanoviranomaisessa;
- 9) käyttämiä poliisin, Rajavartiolaitoksen ja Tullin palveluja sekä näiden viranomaisten toiminnan kohteena olemista;
- 10) ehdokkuutta vaaleissa ja muuta yhteiskunnallista toimintaa.

Eläketurvakeskus, Kansaneläkelaitos ja Keva ovat velvollisia antamaan salassapitosäynnösten estämättä Tilastokeskukselle hallussaan olevat välttämättömät henkilötiedot vakuutettujen ammatista, palvelussuhteesta ja maksetuista etuuksista sekä Kansaneläkelaitos lisäksi yhteystiedoista.

Arkaluonteisia henkilötietoja saa sen lisäksi, mitä 1 momentin 1, 3, 7, 9 ja 10 kohdassa säädetään, kerätä tiedonantajilta vain, jos arkaluonteinen tieto on vaikuttanut välittömästi varhaiskasvatukseen, koulutukseen, etuuden tai palvelun saantiin tai sen muotoon taikka se ilmenee välillisesti varhaiskasvatukseen, koulutukseen, etuuden tai palvelun saantia tai viranomaisen päätöstä tai liikenneonnettomuuden tai tapaturman syitä ja seurauksia koskevista tiedoista.

Eduskunnan vastaus EV 238/2022 vp

18 §

Yrityksiä ja yhteisöjä koskevien tietojen julkisuus

Jokaisella on oikeus saada rekisteristä tietoja kopiona tai sähköisessä muodossa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetyn estämättä. Oikeudesta saada tieto ja muusta henkilötietojen luovuttamisesta viranomaisen rekisteristä säädetään tietosuojalain 28 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Helsingissä 13.1.2023

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri